

Marko Tikka

Hitaasti koottu palapeli: Suomen sisällissota historiankirjoituksessa.

A slowly assembled puzzle: Finnish Civil War in history writing.

Sisällissodan historiankirjoituksen eri periodit kuvastavat aikalaiskokemuksen jakautuneisuutta ja poliittisten identiteettien vaikutusta historiankirjoitukseen. 1990-luvulta alkanut sisällissodan akateemisen historiankirjoituksen uusi vaihe on pyrkinyt laajentamaan sisällissodan historian kuvaa kapean poliittisen ja sota-historian kuvauksen sijaan. Uusi tutkimus on aikaisempaa perustellummin kyennyt tuomaan esiin myös sodan marginaaliin aikaisemmin rajattuja asioita.

Asiasanat: sisällissota, historiankirjoitus

The segmented memory and political reflections on history have influenced the interpretations of the Finnish Civil War for decades. The aim of new academic research has been to diversify the image on Civil War era, instead of narrow narratives written in political and war history. The new research has introduced many themes that were previously seen as marginal, for example, war camps, women's and children's war experiences and long-run effects of internal war in the Finnish society.

Keywords: Civil War, history writing

Virva Liski

”Sillä me painettiin akkunasta sisään aina silloin kun sotamies kääntyi toisinpäin”: Naisten selviytymisstrategiat Santahaminan punavankileirillä kesällä 1918.

”We threw herring through the window every time the soldier turned away”: Female POW's survival strategies in Santahamina prison camp in the summer of 1918.

Tässä artikkelissa tarkastelen naispunavankien selviytymisstrategioita Santahaminan vankileirissä kesällä 1918. Tutkin vankileirin toimintaa, toimijoita ja käytäntöjä selvittääkseni, millaisia parempaa selviytymistä tukeneita tekijöitä leiriltä löytyy. Tarkastelen selviytymisstrategioita vankileirielämän eri osa-alueiden, kuten ravitsemuksen, vankityön, terveyden, sekä erityisesti sosiaalisten suhteiden, kautta. Lähdeaineistoni koostuu vankileirijä hallinnoineen Sotavankilaitoksen asiakirjoista, punavankeja tuominneiden Valtiorikosoikeuksien

ja Valtiorikosylioikeuden akteista sekä vankien muistitiedoista. Esitän pienen kuolleisuuden syiksi naisvankien tiivistä keskinäistä yhteistyötä, solidaarisuutta ja kekseliäitä lisäravinnonhankintakeinoja. Merkitykselliseksi nousevat erityisesti vankileirillä paimennetusta karjasta pihistetyt maito ja veri sekä niiden jakaminen myös sellaisille naisvangeille, joilla ei ollut mahdollisuutta hankkia lisäravintoa. Lisäksi vankien yhteistoiminta vangitsijoiden sekä erityisesti Santahaminassa tukikohtaa pitäneiden saksalaisten ja suomalaisten merisotilaiden kanssa tuki selviytymistä. Artikkelin selviytymisstrateginen viitekehys tuo uuden lähestymistavan suomalaiseen punavankileiritutkimukseen ja osoittaa vankileiriselviytymisen rakentuneen monista yhteisöllisistä ja yksilöllisistä strategioista. Naisvangit eivät hyväksyneet tilannettaan passiivisesti, vaan toimivat aktiivisesti olojensa parantamisen ja hengissä säilymisen hyväksi.

Avainsanat: vankileirit, naisvangit, selviytymisstrategiat, Suomen sisällissota

This article seeks to explain why mortality among female prisoners of war (POW) in Santahamina prison camp after the Finnish civil war of 1918 was remarkably smaller compared to mortality in other, mostly male inhabited prison camps of the time. I examine every-day life, conventions and the inhabitants of Santahamina prison camp in order to find what kind of survival-supporting strategies there were related to food, penal servitude, health and social relations. My source material consists of prison camp organisation's documents, letters and ledgers, acts of the State Criminal Court and the women prisoners' memoirs. By applying international research on survival strategies and coping mechanisms, I will contextualise my findings to a wider discussion on human behavior in stressful environments. I suggest that survival in harsh prison camp environment required self-acting acquiring of supplementary nutrition, resilience and cooperation with fellow inmates and captors. Women prisoners organised an effective solidarity-based trade-off system where they exchanged milk and blood they stole from the prison camp's cattle. Prisoners who were able to collect supplementary nutrition due to their work assignments also fed fellow inmates who couldn't move around the camp area as freely. Women formed relationships with Santahamina based German marine soldiers, who supported women's day-to-day coping by providing extra food, kindness and attention and by helping them to

escape the camp. Marine soldiers opposed the Finnish prison camp organisation by ignoring and resisting their authority over female prisoners.

Keywords: prison camps, female POW, survival strategies, Finnish civil war

Tiina Lintunen ja Kimmo Elo

Valtiorikosoikeuteen joutuneiden punaisten naisten verkostot Porin alueella vuonna 1918.

Networks of red Women from Pori region prosecuted in the Court for Crimes against the State in 1918.

Suomen sisällissodan jälkeen 5533 naista joutui valtiorikosoikeuteen syytettynä punaisten tukemisesta. Millaisia kytköksiä näillä naisilla oli keskenään? Jotta voidaan selvittää valtiorikosoikeuteen joutuneiden naisten keskinäisiä suhteita, on syytä rajata otos tietyille alueille. Käsittelemme artikkelissamme Porin seudulta valtiorikosoikeuteen joutuneita naisia, jotka työskentelivät pääsääntöisesti sairaanhoito- ja huoltotehtävissä. Analysoimme näiden naisten keskinäistä verkostoitumista ja hyödynnämme tutkimuksessa verkostoanalyysin metodeja. Artikkelissa esitellyt tulokset osoittavat, että kaartissa olleet naiset tulivat ryppäinä tietyistä kaupunginosista ja kylistä, mistä syystä heidän voidaan olettaa keskustelleen kaartiin liittymisestä arkipäiväisessä kanssakäymisessään omassa naapurustossaan. Tuloksista on myös nähtävissä, että työväenyhdistykset ja ammattiosastot ovat yhdistäneet eri alueilta tulleita naisia, jolloin naiset ovat pystyneet levittämään tietoa aatteesta ja liikkeen suunnitelmista myös laajemmin omaan sosiaaliseen verkostoonsa.

Asiasanat: punaiset naiset, sisällissota, 1918, sosiaaliset verkostot, historiallinen verkostoanalyysi

After the Finnish Civil War 5533 women were sued for the support for communists and were prosecuted in the court for crimes against the state. What kind of connections existed between these women? In order to analyse connections and relations between women prosecuted in the court for crimes against the state, we selected a sample consisting of red women from Pori region for the closer analysis. A majority of these women served in ambulance and maintenance duties. Our analysis explores mutual networking among these women by exploiting methods and tools offered by historical network analysis. The results presented in this article evidence that the women who served in the red guard came from certain districts and villages. Due to this geographical proximity it can be assumed that the question of joining the red guard came up in the daily communication with the neighbourhood. Further, the results evidence that women from different geographical locations were

connected through workers' associations and branches of a trade union. These associational networks created a good opportunity to spread the ideology and plans of the red movement into the social networks of the members.

Keywords: red women, Finnish Civil War, 1918, social networks, historical network analysis

Ville Sarkamo

Kiveen hakattu historia: Sotamuistomerkit sisällissodan ylevöittäjinä, historiallistajina ja julkisen vaikenemisen ilmentäjinä vuosina 1918–1939.

History Carved in Stone: Finnish War Memorials (1918–1939) commemorating the War of 1918 as Manifestations of History, Culture and Silence.

Artikkeli käsittelee maailmansotien välisen ajan suomalaisia sotamuistomerkkejä, joita pystytettiin runsain mitoin vuoden 1918 tapahtumien sekä vanhemman (sota)historian muistamiseksi. Muistomerkkejä tutkitaan niiden kuvakieli ja iskevät patsastekstit huomioon. Artikkelin osoittaa, kuinka vuoden 1918 sisällissodan raaka todellisuus etäännyttiin muistokulttuurissa valkoisen Suomen tarkoituksien ylevöittämisellä sekä historiallistamalla taistelu osaksi ikiaikaista suurempaa kertomusta. Vuosi 1918 näyttäytyi valkoisessa historialliskulttuurissa monikasvoisena. Kertomukset saksalaisten mairinnoususta Uudellamaalla, sotaan lähdistä Pohjois-Karjalassa, kapinan kukistamisesta Hämeessä sekä kansannousun historiallistamisesta Pohjanmaalla olivat erilaisia. Myös punainen sodan muistaminen kyti pinnan alla. Paikallisten muistamisen kulttuurien eroavaisuudet ja monipuolisuus tuovat esiin kiintoisan kysymyksen: Tulisiko vuoden 1918 konfliktin jakolinjat ymmärtää enemmän paikallisiksi ja maakunnallisiksi kuin punaisten ja valkoisten välisiksi?

Asiasanat: sisällissota, muistokulttuuri, muistomerkit, materiaalisuus, sodan kulttuurihistoria, Suomi

During 1919–1939 Finnish landscape became filled with war memorials, which highlighted the victory of the "whites", the bourgeois faction of the society after the civil war of 1918. At the same time, war memorials were erected to reminisce historical wars fought between the 16th and 19th centuries. War memorials idealised the victory of the whites by celebrating the cause of the war itself, not the brutal reality of war. Remembrance of the past wars was a way to put the events of 1918 into a larger context. If the rebellious reds were joined with the eternal enemy of the nation, their harsh punishment became more readily approved. During the white hegemony, only few red memorials were erected. Also, the local differences within the country were huge. Ten years after the war memorials started to become more

realistic and humane and the national reconciliation process could be seen in the motives of the war memorials. The article is based on the analyses of Finnish war memorials with their motives and carved slogans and texts.

Keywords: War Memorial, Finnish Civil War, Cultural History of War, Material Culture, History Culture, 20th century

Michael Halila

Suomen armeija ja kansalaissodan pitkä varjo: Jääkärien sotataito 1918–1939.

The long shadow of the Finnish Civil War:

The Jäger Way of War 1918–1939.

Suomen maavoimien taistelutavan kehitys maailmansotien välisenä aikana ei ollut aiemman tutkimuksen kuvaama teknis-rationaalinen prosessi, vaan pikeminkin Elizabeth Kierin teorian kuvailema kilpailevien sotilaallisten kulttuurien kamppailu. Armeijassa valtaan 1920-luvulla nousseiden jääkäriupseerien kulttuurilla oli viisi pääpiirrettä: kurin ja yhtenäisyyden korostaminen, vahva omistautuminen hyökkäykselle, sotateknologian ylenkatsominen, taktiikan ja operaatiotaidon laiminlyönti sekä voimakas rasismi kaikkea ”ryssäläistä” vastaan. Jääkäriupseerien nousu johti vanhan väen upseerien puhdistamiseen armeijasta pitkälti rasistisin perustein, voimakkaaseen hyökkäyssodankäynnin korostamiseen, hankintojen laiminlyöntiin ja puna-armeijan aliarvointiin. Kun yhtenäisemmän koulutuksen saaneet kadettiupseerit haastoivat jääkärit, alkoi asevoimien kulttuurin ja sitä kautta myös taistelutavan muutos, joka oli kesken talvisodan alkaessa.

Asiasanat: jääkäri, armeija, rasismi, Suomi, 1920-luku, 1930-luku

In this article, I propose that the development of Finnish military doctrine is best understood as a story of competing military cultures, as advocated by Elizabeth Kier. The culture of the Jäger officers who took power in the Finnish Army in the 1920s was characterised by five main themes: an emphasis on discipline and unanimity, a strong commitment to the offense, a disdain for military technology, a neglect of the higher tactical and operational levels of war, and racism against anything perceived as Russian, including other Finns. The rise of the Jäger officers coincided with a strong emphasis on the offense, a neglect of procurement and an underestimation of the Soviet army. When more formally trained officers gained influence in the army, the Jägers’ assumptions were challenged, leading to a shift in doctrine that was still underway at the outbreak of the Winter War.

Keywords: jäger, military, rasism, Finland, 1920s, 1930s

Tuomas Tepora

Satavuotinen sota?: Sisällissodan muistamisesta ja historiakulttuurista.

Hundred Years’ War?: Commemoration and History Culture of the Finnish Civil War, 1918.

Katsausartikkeli kuvaa Suomen sisällissodan muistamista ja historiakulttuuria sadan vuoden aikana. Vaikka ei kenties ole mahdollista puhua aktiivisesta menneisyydenhallinnasta, voi parlamentaariseen politiikkaan sitoutumisen vuodesta 1919 lähtien ja sittemmin seuranneen hyvinvointivaltion rakentamisen nähdä passiivisina sovinnon muotoina. Artikkelissa pohditaan myös fiktion sisällissotakuvausten muutosta. Väinö Linnan suosittu realistinen *Täällä Pohjantähden alla* -eepos on säilyttänyt suosionsa historiakuvan muokkaajana, mutta viime vuosien 1918-fiktiossa korostuvat usein äärimmäiset tunnekokemukset tämän päivän arvostuksien mukaan. Tänään sosiaalinen media toimii muistamisen ja historiakulttuurin alustana. Tästä maallikoita ja historian sekä museoalan ammattilaisia samalle foorumille keräävästä ilmiöstä toimii hyvänä esimerkkinä huhtikuun 2017 juhlarahakohu. Muistovuoden ”virallisena” teemana on sovinto, mutta itse asiassa sisällissotaan olennaisesti kuuluva jakolinjoja korostava kertomus toimii etabloituneena vastakertomuksena yhtenäisyyttä korostavalle ”suurelle tarinalle”.

Asiasanat: sisällissota 1918, muistaminen, historiakulttuuri, juhlarahakohu 2017

This review article traces the phases of the commemoration of the Finnish Civil War in the politics of memory, historiography and fiction since 1918. The article argues that in spite of the lack of explicit reconciliation, parliamentary politics since 1919 and the subsequent welfare state politics can be perceived as a form of passive reconciliation. However, social media has reinvigorated the current memory culture and offers a new and versatile platform to it. Evinced by the jubilee coin controversy in 2017 that arose from the portrayal of an execution of the Red guardsmen in Finland’s centennial jubilee coin series, the civil war narrative works as a popular counter-narrative to the grand national one. The divisions rather than reconciliation are important in this narrative. At the same time, however, the public sees that the divisions should not be incorporated into the grand narrative.

Keywords: Finnish Civil War, commemoration, history culture, jubilee coin controversy 2017

Rami Mähkä**Suomen sisällissodan vaikutushistoriat.***Effective histories of the Finnish Civil War.*

Artikkeli käsittelee vuosina 2017 ja 2018 julkisuudessa ilmenneitä tapauksia, joissa Suomen sisällissotaa on käytetty viittauskohteena jotain ajankohtaista poliittista asiaa kommentoitaessa. Artikkelin argumentti on, että vaikka viittausten ensisijainen merkitystaso on nykyhetkessä, viittaukset vaikuttavat käsityksiin ja ymmärrykseen Suomen sisällissodasta. Nykypäivän poliittiset ja yhteiskunnalliset sisällissotaviittaukset tuottavat Suomen sisällissodan "vaikutushistorioita" (Gadamer 1960/1975).

Asiasanat: sisällissota, julkinen keskustelu, vaikutushistoriat, Suomi

The article analyses three cases in 2017 and 2018 in which the Finnish Civil War of 1918 has been used as a historical reference point for topical political and social commentary. However, as the article argues, even if the primary meaning and intent of the references has been in the present, every time the Civil War has been used as a reference point, understandings of it as a historical event are influenced. Topical political references contribute to "effective histories" (Gadamer 1960/1975) of the Civil War.

Keywords: Civil War, public discussion, effective histories, Finland